

Kristiinankaupungin tarkastuslautakunta

VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUS

Kuntalain § 121 mukaan tarkastuslautakunnan on vuosittain annettava arviointikertomus siitä, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tarkastuslautakunnan tulee myös arvioida, onko toiminta järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunta valvoo, että kunnan sidonnaisuusrekisteriin jätetään tietoja kuntalain § 84 mukaisesti.

Kristiinankaupungin tarkastuslautakunnassa on viisi varsinaista jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Kaupunginvaltuusto on valinnut seuraavat jäsenet tarkastuslautakunnan toimikaudelle 2021–2024:

1.1.–31.7.2021

Varsinaiset jäsenet

Kärr, Kaj, puheenjohtaja
Heinänen, Anja, varapuheenjohtaja
Holmlund, Michael
Hoxell, Nina
Pursiainen, Olli

Henkilökohtaiset varajäsenet

Eriksson, Bror
Salo-Tuisku, Marianne
Knuts, Alf
Björkses, Birgitta
Kamlin, Peter

1.8.–31.12.2021:

Varsinaiset jäsenet

Rentola, Tapani, puheenjohtaja
Kärr, Kaj, varapuheenjohtaja
Englund, Tommy
Björkses, Birgitta
Roos, Kerstin

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kamlin, Peter
Knuts, Gun
Wahlgren, Veronica
Rönnlund, Christer
Jolkkonen-Porander, Nina

Tarkastuslautakunnan arviointityö

Tarkastuslautakunnan arviointityö perustuu koko toimikaudeksi laadittuun arviointisuunnitelmaan. Arvioinnin vuosittaiset painopistealueet on määritelty suunnitelmassa. Jokaisen talousarviovuoden arviointia varten laaditaan vuosittain erillinen työohjelma. Tarkastuslautakunta arvioi lähinnä kaupunginhallituksen vahvistaman tilinpäätöksen perusteella, ovatko kaupungin talousarviossa asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Talousarviovuoden aikana tarkastuslautakunta arvioi kaupungin toimintaa tutustumalla toimielinten pöytäkirjoihin, keskustelemalla luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden sekä henkilöstön kanssa, vieraillemalla tarvittaessa muutamassa valitussa toimintayksikössä ja tutustumalla erilaisiin selvityksiin.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut kahdeksan kertaa käsitelläkseen toimintavuotta 2021, kuullut vastaavia viranhaltijoita ja tutustunut eri vastuualueisiin työohjelman mukaisesti. Kansliapäällikkö Dan-Anders Sjöqvist toimi lautakunnan sihteerinä 31.12.2021 saakka. 1.1.2022 lähtien tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Jari Turunen. BDO Audiator Oy on hoitanut lakisääteisen tilintarkastuksen vastuunalaisen tilintarkastajan JHT, KHT Andreas Holmgårdin johdolla.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 14.12.2020 vuosien 2021–2024 talousarvion ja taloussuunnitelman sekä vuosien 2021–2024 investointiohjelman. Toiminnan ja talouden tavoitteet sisältyvät talousarvioon. Tarkastuslautakunnan arvio kaupunginvaltuuston vahvistamien tavoitteiden toteutumisesta perustuu vuoden 2021 tilinpäätökseen, kaupungin toimielinten pöytäkirjoihin ja niissä käytyihin keskusteluihin sekä tilintarkastajan raportointiin.

Kaupungin talouden ja talousarvion toteutumisen arviointi

Kaupunginvaltuuston hyväksymä talousarvio käsittää käyttötalous- ja tuloslaskelmaosan sekä investointi- ja rahoitusosan. Talousarvion osien sitovuustaso on vahvistettu talousarviokirjan sivulla 9. Palvelualueen bruttomenojen määrärahaa ei saa ylittää ilman kaupunginvaltuuston hyväksyntää, mikäli ei ole kyse henkilöstökustannusten ylityksestä, joka johtuu henkilöstöjärjestelyistä, joille on saatu sosiaalituloksi kirjattavaa korvausta. Kaupunginvaltuuston hyväksyntä on hankittava myös siinä tapauksessa, että palvelualueen budjetoitua nettotulosta ei saavuteta tulojen jäädessä arvioitua pienemmiksi.

Investointimäärärahat ovat sitovia hankekohtaisesti tai ryhmittäin siten kuin ne on esitetty talousarviokirjan lopussa. Investointihankkeen myöhästyessä ja ulottuessa vuodenvaihteen yli hankkeen toteutusta voi jatkaa edellyttäen, että hankkeen kokonaismenot pysyvät edellisen vuoden määrärahojen puitteissa. Rahoituslaskelmassa antolainojen ja lainakannan muutokset ovat sitovia valtuustoon nähden.

Vuoden 2021 tulos

Kaupungin tuloslaskelma on 1 005 957,69 euroa ylijäämäinen, kun alkuperäinen budjetoitu ylijäämä oli 5 118 euroa ja muutetussa talousarviossa 379 882 euron alijäämä. Tilinpäätökseen vaikuttaa olennaisesti kertaluontoinen tapahtuma, joka johtuu siitä, että 1 311 677 euroa palautettiin Lålbyn kaatopaikan kunnostusta varten varatusta poistosta. Poisto koskee vuoden 2019 tilinpäätöksessä tehtyä varausta. Ilman tätä yksittäistä tilitapahtumaa tilinpäätös olisi ollut noin 300 000 euroa alijäämäinen.

Ulkoiset toimintakustannukset olivat 54,4 miljoonaa euroa ja toteuma oli 1,6 miljoonaa euroa budjetoitua heikompi ja noin 3 miljoonaa euroa budjetoitua heikompi ilman poiston vaikutusta.

Toimintatuotot olivat noin 2,3 miljoonaa euroa budjetoitua paremmat, mikä johtui lähinnä valtiolta saaduista koronatuista ja myyntivoitoista. Tilinpäätöksessä jaksotetut korona-avustukset ovat yhteensä n. 312 058 euroa.

Toimintakate oli siten n. 425 000 euroa budjetoitua parempi. Käyttötalousarviossa on monia yksittäisiä sekä pieniä että suuria ylityksiä. Jos poistoa ei huomioida, kaikki palvelualueet ovat ylittäneet käyttötalousarvionsa, ja hyvinvoinnin palvelualue on ainoa, jonka toiminta on pysynyt talousarvion puitteissa toimintakatteen tason osalta.

Vuoteen 2020 verrattuna toimintakate on (-) n. 272 000 euroa heikompi, ja 1 577 000 heikompi, jollei poistoa huomioida. Siten vertailukelpoinen toimintakate on heikentynyt voimakkaasti.

Käyttöosan toteutuma, yhteenveto (ulkoiset erät)

(1 000 euroa)	TP 2021	TA 2021	TP 2020
Toimintatuotot	10 087	7 892	8 819
Toimintamenot	-54 387	- 52 616	-52 847
Toimintakate	-44 300	44 724	-44 028

Tilikausi 2021 oli vuoden 2020 tavoin pandemiavuosi. Pandemiasta aiheutui sekä säästöjä että kustannuksia. Valtio on tukenut kuntia valtionosuuksin ja avustuksin, kuten myös vuonna 2020. Yhteisöveron jako-osuuden korotus oli voimassa vielä vuonna 2021, ja yhteisöverotuotot olivat normaalia korkeammat tuoden lähes 570 000 euroa koronatukea. Vuoden 2020 lisätalousarvioissa 4 ja 5 tehtiin päätös koronatuesta, joka vaikutti vuoden 2021 valtionosuuksien maksamiseen. Näitä valtionosuutena maksettavia koronatuksia kertyi 326 000 euroa. Kaiken kaikkiaan valtionosuusrahoitus kuitenkin väheni n. 1,2 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 verrattuna.

Verotulot lisääntyivät yhteensä 1,7 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 verrattuna, ja kunnallisveroa saatiin enemmän kuin alun perin oli odotettavissa. Osa vuoden 2020 kiinteistöverosta tilitettiin vuonna 2021, minkä vuoksi kiinteistöverotuotot olivat normaalia korkeammat.

Investoinnit olivat 2,4 miljoonaa euroa (netto). Talousarvio alittuu yhteensä n. 2,7 miljoonalla eurolla netto. Poikkeamat johtuvat siitä, että Kristiinakodille on saatu budjetoimatonta ARA-avustusta 1,14 miljoonaa euroa ja että Åldersron laajennus toteutui suunniteltua myöhemmin. On luonnollista, että talousarvioon tulee vuositasolla poikkeamia, koska suuremmat hankkeet usein ovat monivuotisia.

Lainakanta nousi n. 1 miljoonalla eurolla, mikä on kaupunginvaltuuston sitovien määrärahojen puitteissa. Kaupungin velanotto oli vuoden lopulla 30,8 miljoonaa euroa tai 4 874 euroa per asukas. Asukasluku 31.12.2021 oli 6.375, mikä tarkoittaa 26 henkilön vähennystä verrattuna tilanteeseen 31.12.2020. Tilinpäätökseen merkityt kassavarat ja sijoitukset olivat n. 6,2 miljoonaa euroa. Nettovelkaantuminen oli siten 24,6 miljoonaa euroa. Vuodelle 2021 budjetoidut investoinnit ylittävät vuosikatteen ja oikaisuerät n. 1,4 miljoonalla eurolla, ja taloussuunnitelmakaudelle 2022–2023 budjetoidaan vuosikate, joka ylittää investoinnit n. 4 miljoonalla eurolla.

Ottaen huomioon tilinpäätöksessä olevan korkean velkaantumisen tarkastuslautakunta katsoo, että kassaa tulee käyttää tehokkaammin lainan lyhennyksiin kunnan rahoitusriskien vähentämiseksi. Jos kassaa olisi käytetty lainojen lyhennyksiin, velkaantuminen olisi vähentynyt runsaat 972 euroa asukasta kohti.

Toimielinten toiminnan ja talouden arviointi

Elinvoimaisuuden palvelualue

Tarkastuslautakunta arvioi, että elinvoimaisuuden palvelualueen toiminnalliset tavoitteet ovat olennaisilta osin toteutuneet. Taloudelliset tavoitteet eivät ole toteutuneet, koska palvelualue on ylittänyt talousarvion yhteensä n. 221 000 eurolla toimintakatteen osalta. Lähestulkoon kaikki tulosalueet ovat ylittäneet talousarvionsa. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa parempaa talousarviokuria ja toteaa, ettei edes pieniä ylityksiä saa tehdä ilman valtuuston päätöstä.

Perusturvan palvelualue

Tarkastuslautakunta arvioi, että toiminnalliset tavoitteet ovat oleellisilta osin toteutuneet. Taloudelliset tavoitteet eivät tänäkään vuonna toteutuneet. Koko palvelualueen nettokustannukset ylittyivät talousarvion suhteen n. 380 000 eurolla muutetun talousarvion suhteen ja 2,17 miljoonalla eurolla alkuperäisen talousarvion suhteen. Lisämääräraha myönnettiin vasta 20.12.2021. ja se pantiin vireille lautakunnassa vasta 3.12.2021. Tarkastuslautakunta katsoo, että lisämäärärahasta olisi pitänyt päättää aikaisemmin siten, että valtuustolla olisi ollut mahdollisuus tehdä sopeuttamispäätös.

Alla esitellään tulosalueittainen yhteenveto:

Ylitykset 2021	Alkuperäinen talousarvio	Muutettu talousarvio
Hallinto	66280	16280
Avohoito	139701	139701
Kuntoutus ja palveluasuminen	346199	206199
Täydentävät palvelut	4918	4918
Erikoissairaanhoido	1464037	164037
Yksilö- ja perhehuolto	850868	650868
Ylitykset yhteensä (nk. alituksia ei ole huomioitu)	2872003	1182003

Varsinkaan erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun kustannukset eivät olleet realistisesti budjetoituja, ja tilanne oli sama myös vuonna 2020.

Kaiken kaikkiaan palvelualue on saavuttanut sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset tavoitteet. Koronapandemian ja 1.1.2021 voimaan astuneiden organisaatiomuutosten takia vuosi 2021 oli hyvin haasteellinen.

Hyvinvoinnin palvelualue

Tarkastuslautakunta arvioi, että toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat oleellisilta osin toteutuneet koronarajoituksista huolimatta. Taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet, ja palvelualue pysyy annetuissa talousarviokehyksissä.

Koulutuksen palvelualue

Tarkastuslautakunta arvioi, että koulutuksen ja varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat olennaisilta osin toteutuneet. Taloudelliset tavoitteet ylittyivät n. 198 000 eurolla, mikä selittyy koronaan liittyvillä lisääntyneillä henkilöstökustannuksilla.

Yhdyskuntarakentamisen palvelualue

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan palvelualueen toiminnalliset tavoitteet ovat olennaisilta osin toteutuneet. Käyttötalousarvion tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Joitakin investointiosan hankkeita ei ole toteutettu, minkä vuoksi investointitalousarvio on alijäämäinen.

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat yleisesti ottaen, mutta ilman Lålbyn kaatopaikan kunnostuksesta johtuvan poiston palaututumisesta talousarvio olisi ylittynyt reilulla 101 000 eurolla. Kiinteistöjen talousarvio ylittyy jälleen 484 000 eurolla (380 000 euroa vuonna 2020). Tilinpäätöksestä ei käy ilmi, miten suuri on kaupungin kiinteistöjä koskeva korjausvelka, mitä tarkastuslautakunta tiedusteli aikaisemmin.

Taseyksikkö Krs Vesi

Tarkastuslautakunta arvioi, että vesilaitoksen toimintaa koskevat tavoitteet ovat toteutuneet ja että vesihuolto on vakaa, toimintavarma ja omavarainen. Eriytetyssä tilinpäätöksessä vesilaitoksen tulos on 30 480 euroa alijäämäinen. Kun investoinnit ja liittymismaksut sekä muutokset saatavissa ja veloissa huomioidaan, vesihuoltolaitoksella on 90 000 euron positiivinen vaikutus kaupungin rahavaroihin. Vesihuoltolaitoksen nettoinvestoinnit olivat yhteensä 207 000 euroa.

Kuntakonsernin toiminnan ja talouden arviointi

Kuntakonserniin kuuluvat kunnan tytäryhteisöt ja kunnan osuudet kuntayhtymissä. Tuloslaskelma on 603 000 euroa ylijäämäinen. Tulos on heikompi kunnan tulokseen verrattuna, mikä johtuu lähinnä Vaasan sairaanhoitopiirin alijäämäisestä talousarviosta.

Koko kuntakonsernin lainakanta oli 45,8 miljoonaa euroa eli 7 187 euroa asukasta kohti. Suhteellinen velkaantuneisuus, joka kuvaa kuntakonsernin lainojen takaisinmaksukykyä, on 76,3 prosenttia, mikä ylittää suositellun 50 %:n rajan.

Henkilöstö

Henkilöstö on kaupungin suurin voimavara ja resurssi. Osaavan ja pätevän henkilöstön saatavuus ja henkilöstön hyvinvointi ovat samalla suuria riskitekijöitä. Toimintakertomukseen sisältyy henkilöstöä käsittelevä osio. Kaupungilla oli 31.12.2021 yhteensä 509 työntekijää, joista 73,5 % oli toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa.

Henkilöstöraportin mukaan sairauspoissaolopäivät vähenivät kaikkiaan 18,2 päivästä 14,4 päivään. 20 %:n vähentyminen tulee nähdä todella hyvänä parannuksena erityisesti ottaen huomioon, että koronaviruksesta aiheutuneet haasteet ovat olleet samanlaisia vuosina 2021 ja 2020. Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstöä heidän koronapandemian aikana tekemistään uhrauksista yhteiskunnan palveluiden turvaamiseksi.

Tarkastuslautakunnan lausunto

Katsomme, että tilinpäätös antaa riittävän hyvän kuvan kaupungin toiminnan kehittymisestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta vuoden aikana. Tarkastuslautakunta arvioi, että toiminnalliset tavoitteet ovat oleellisilta osin toteutuneet. Taloudelliset tavoitteet eivät kaikilta osin toteutuneet johtuen käyttötalousarvion ylityksistä erityisesti perusturvan palvelualueella. Tarkastuslautakunta peräänkuuluttaa parempaa talousarviokuria.

Kristiinankaupungin suurin huolenaihe on käsittääksemme edelleen väestön väheneminen ja siitä pidemmällä tähtäimellä johtuva taloudellinen kehitys. Vuoden 2021 tulos olisi ylijäämäisyyden sijaan ollut alijäämäinen ilman Lålbyn kaatopaikan varauksen purkamista. Tulevaisuudessa tarvitaan edelleen kohtuullisuutta käyttötalousarvion suhteen, jotta voidaan selvittää poistoista ja säilyttää kertynyt ylijäämä.

Talousarvioylitysten vuoksi tarkastuslautakunta ehdottaa kaupunginvaltuuston pyytävän, että kaupunginhallitus ja lautakunnat jättävät viimeistään 30.9.2022 vastineensa talousarvioylitysten syistä.

Kristiinankaupungissa 24 toukokuuta 2022

Tapani Rentola
Puheenjohtaja

Kaj Kärr
varapuheenjohtaja

Birgitta Björse
jäsen

Tommy Englund
jäsen

Kerstin Roos
jäsen